

però aquest home ha pres nom de Mas de Barberans, en el qual havia viscut durant 30 anys, segons Bayerri (*Història de Tortosa* VII, 298). Entenc, doncs, que aquestes grafies *Barbarano*, *-berano* són llatinització de *Barbarans*, *-berans*, provinent del genitiu BARBARANIS que he suposat.

Barberet, *Barbeta*, V. *Barba Barberi* (*Barbesí*), V. *Barbiquera*

EL BARBET

El més conegut, el del Canigó, és el nom d'una gran partida muntanyenca, que vaig oír pron. *əl bərbét* tant a l'inf. de Vernet, com al de Taurinyà, a *bərbét* (sense article) al de Vallmanya: «*el solà de Barbet*» (xxvi, 183), «pujant cap a *Barbet*» (p. 187); i en fi: *puđ də bərbét* nom d'aquest gran pic oriental de les muntanyes de Canigó, que els mapes i guies anomenen *Pic Barbet* o *Puig B.* (jo ho tenia escrit així, 1930). La partida pertany sobretot al te. d'Estoer, però entra en part, per dalt, en els de Vallmanya i Taurinyà. A Estoer, però, li donen la forma *Marbet*, amb *m*: «*əl kəmi də mərbét* passa per ---» (xxvi, 162).

Ara bé és notable que hi ha un altre lloc *Marbet*, ben separat, uns vuit k. més al Nord i molt més avall: partida del te. d'Espirà de Conflent, que vaig oír *mərbét* tant a Espirà (p. 143) com a Estoer (p. 160) i a Vallengràvia (p. 189).

La clau de l'etim. de les dues formes ens la dona el cat. ant. *marbet*, amb variant *berbet*, que designa una peça de vestir, semblant a un farbalà, franja o cortapis, i també una tira de paper usada per a etiquetes, notes soltes etc. En efecte, tots dos llocs formen com un cuny o falca de terme: el de Canigó, estrenyent-se des de la base, en te. d'Estoer, es fica entre els de Taurinyà i Vallmanya i acaba en punta, precisament en el cim del Puig del Barbet; el d'Espirà es fica entre el de Finestret i el d'Estoer, i acaba en punta en un altre puig, que el mapa d'E. Mj. anomena, amb poca errada, *Pic Marbel*. El tascó o falca de territori en tots dos bé mereix el nom de 'franja'.

Quant a l'etim. del mot català (que per cert passà per alt en el *DECat*, però veg. l'article del cast. *marbete*, amb variants *berbete*, *membrete* i altres, en el *DECH* III, 841-842), sembla resultar d'un encreuament o superposició entre el fr. *brevet* 'noteta', 'carteta' i l'ar. *mərbät*/*marbät* 'lligam', 'ramell'.

Ponsich (*Top.* 106) ens forneix alguna dada antiga del NL rossellonès: «in *Marvedo*» com a hapax (de 977, lloc que situa cap a Finestret [¿no serà antedat?]). I crec que vindrà d'un diminutiu de la forma en B-: *Barbadell* a. 1151, *Barbadello* a. 1354, en el nom d'una església *St. Nazari de B.* (Ponsich, p. 31), dependent de Bula Ternera (poble uns cinc k. NE. de Finestret): amb dissimilació *-edell* > *-adell*. I bé pot venir de la mateixa etim. un *Molí de Barbet* de l'Alt Camp Tarr. (Valls XLVI, 11.18).

La BARBIQUERA i riu BELCAIRE

Assagador o carrerada de *La Barbiquera* o *Barbiquera*. En la forma *-iquera*, figura com un assagador de la Tinença de Benifassà, en doc. de 1547 (*BABL* XII, 177). Deu ser continuació del mateix assagador el que recullo, com a tal o com a nom de pda. rústica, en la forma *La Barbiquera* a St. Jordi del Maestrat (xxvii, 55.15), *La Barbeguera* a Traiguera (xxviii, 51.19) i Barranc de *La Barbeguera* a St. Rafael (xxviii, 46.27).

Com que un assagador és el tradicional i antic camí que segueixen les ovelles, és clar que aquí tenim un prolongament mossàrab del ll. (VIA) VERVECARIA, derivat de *vervex/-ecis* (> fr. *brebis*) 'ovella'. En la forma antiga en *-q-* es conserva encara sorda la *-ca-* mossàrab.

A continuació altres NLL que també són probablement derivats de VERVEX.

BELCAIRE, riu ~

Crec que és enganyosa la semblança amb el cat. *Belcaire* (que fóra ben incompreensible com a nom d'un curs fluvial). Neix en el te. de Fondegulla, al peu del Castell de *Castro* (pron. *belkàire*, xxx, 1.2, 1.8, 3.16) i després travessa el de la Vall d'Uixó (xxx, 190.2) perdent-se en els arenals i séquies de la costa. Com tots els llits de riu sec d'aquesta zona, haurà servit de camí o carrerada per als ramats, i vindrà de (RIVUS) VERVECARIUS 'el rieral de les ovelles' > mossàr. *ber(b)kajr* amb la *-o* escapçada per l'àrab i dissimilació *r-r* > *r-l*. Aquí, doncs, es repeteix, més al Sud, el nom de la *Barbiquera* o *Barbeguera*.

Encara que ho escrigui així Cavanilles (I, 113), crec errònia i deguda a una pseudo-etim. cultista, la forma *Belcaide* que li atribueixen Asín (*Contr.*, s. v.) i SGuarner (*Nom.*, 1966); en tot cas és falsa l'etim. *Ben al-Qaid* «hijo del alcaide» que li suposa Asín: és ja inversemblant no sols l'aplicació d'un NP a un riu (sense poblat de tal nom), sinó també la contracció de *Ben-al-* en *Bel-*, dialectalisme magrebi, raríssim o més aviat inoït almenys en toponímia hispano-aràbiga.

Hi ha algun altre deriv. toponímic del nom llatí de l'ovella. A desgrat de les dificultats formals la situació invita a admetre-ho per a un nom *Berbell* (-él) d'una pda. rústica de Rossell, poble que es troba entre mig dels pobles de la *Barbeguera*, 10 k. O. de St. Rafael, a mig camí de Traiguera a la Pobra de Benifassà. La dificultat que presenta la terminació deixa escrupol i obliga a forta reserva: no sé que un dim. VERVECULA estigui documentat, encara que era derivació inobjectable, però Goelzer recull una forma *vervella* «petite brebis» en uns *excerpta* del *Glosarium Labbaei* atribuïts al gramàtic Charisius del S. IV: bé deu ser contracció romànica de VERVEC'LA. Llavors, admetent que el nom de la pda. fos primer en plural *Berbells*, podria resultar de l'abl.-locatiu pl. VERVECLIS 'entre les ovelles'.

Més planera apareix la derivació per al NP *Barbest*